ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Я. Янишин, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0002-8693-1484

Г. Батюк, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0003-1044-1208,

І. Колодій, аспірант

ORCID ID: 0000-0003-0142-6815

Львівський національний аграрний університет

<https://doi.org/10.31734/economics2019.26.036>

Янишин Я., Батюк Г., Колодій І. Особливості антикризового управління у сільськогосподарських підприємствах

Застосування антикризового управління сприяє ефективному функціонуванню та розвитку сільськогосподарських підприємств. Реалізація антикризового управління можлива через метод контролю фінансового стану сільськогосподарських підприємств, здійснення постійного фінансового моніторингу, удосконалення стратегічних орієнтирів підприємств та інформатизацію процесів управління та виробництва. Використання цих методів у практичній діяльності сприятиме недопущенню кризових ситуацій або їхньому подоланню з мінімальними витратами для підприємств.

Розкрито сутність і значення антикризового управління в сільськогосподарських підприємствах. Визначено правове забезпечення процесів банкрутства підприємств, яке потребує детальнішого вивчення та удосконалення. Також розглянуто існуючі підходи вчених до визначення поняття «антикризове управління».

Визначено рейтинг неплатоспроможності підприємств порівняно з підприємствами інших країн, який вказує на недостатній рівень вивчення та використання заходів антикризового управління в підприємствах України.

Обґрунтовано доцільність здійснення антикризового управління господарською діяльністю в сільськогосподарських підприємствах із використанням досвіду провідних країн світу.

На підставі проведеного дослідження сформульовано визначення поняття антикризового управління в аграрній сфері.

Запропоновано основні стратегічні орієнтири для покращання антикризового управління в сільськогосподарських підприємствах із врахуванням класифікації суб'єктів сільськогосподарського ринку, що знижує можливість настання кризи.

Ключові слова: криза, антикризове управління, методи управління, санація, неплатоспроможність, моніторинг фінансового стану, фінансові показники, банкрутство.

Yanyshyn Ya., Batiuk H., Kolodii I. Particularities of anti-crisis management at agricultural enterprises

The anti-crisis management supports efficient operation and development of agricultural enterprises. It can be implemented by the method of controlling for financial conditions of agricultural enterprises, ongoing financial monitoring, improving of the strategic directions of enterprises, and informing of the processes of management and production. Practical use of those methods will help preventing or overcoming of crises with minimal costs for enterprises. The article reveals the essence and significance of anti-crisis management at agricultural enterprises. The research determines legal support of the bankruptcy processes of enterprises, which requires more detailed study and improvement. The authors study the existing scientific approaches to the definition of the concept of “anti-crisis management”.

The work determines rating of insolvency of the enterprises, comparing to the enterprises of other leading countries, which indicates insufficient level of studying and use of the measures of anti-crisis management at the enterprises of Ukraine.

The expediency of implementation of anti-crisis management of economic activity at agricultural enterprises is argued referring to the experience of the leading countries of the world.

Basing on the performed research, the article supplies definition of the concept of anti-crisis management in agrarian sphere.

Performing the scientific research, the authors of the article propose main strategic directions for improving of anti-crisis management at agricultural enterprises with consideration of classification of agricultural market entities, reducing the risk of a crisis.

Key words: crisis, anti-crisis management, management methods, sanation, insolvency, monitoring of financial conditions, financial indicators, bankruptcy.

Постановка проблеми. Дослідження антикризового управління у сільськогосподарських підприємствах залишаються актуальними, оскільки ринкове середовище піддається впливу не лише внутрішніх, а й зовнішніх чинників, що спричинюють розвиток кризових ситуацій. Проте величезний потенціал, який складає основу антикризового управління, не використовується уповні в практиці управління, оскільки підприємства зараз перебувають у кризовому стані, на межі банкрутства. З огляду на це важливо визначити особливості антикризового управління, що сприятиме недопущенню кризи або пошуку рішення щодо її ліквідації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У західній літературі антикризовий менеджмент часто визначається як діяльність, яка необхідна для подолання стану, що загрожує існуванню суб'єкта господарювання, при цьому основна увага акцентується саме на виживанні. Антикризовому управлінню підприємством на різних стадіях кризи приділяється велика увага у працях багатьох учених (табл.1), де запропоновано базові визначення поняття «антикризове управління». Автори зазначених публікацій обґрунтовують свої погляди на сутність і зміст поняття антикризового управління.

Таблиця 1

Систематизація визначень поняття «антикризове управління»

Науковець	Визначення
Лігоненко Л.О. [6]	Коректно під антикризовим управлінням розуміти постійно діючий процес виявлення ознак кризових явищ і реалізацію генерального плану недопущення поширення цих явищ і стагнації розвитку суб'єкта господарювання протягом усього періоду його функціонування.
Василенко В.О. [1]	Це управління, у якому під тиском запланованих чи випадкових факторів поставлено певним чином передбачення небезпеки кризи, аналіз її симптомів, заходів для зниження негативних наслідків кризи і використання її факторів для наступного стійкого розвитку організації.
Коваленко О.В. [5]	Це управління, яке спрямовано на передбачення небезпеки кризи, аналіз її симптомів і усунення загроз появи кризових ситуацій, а в разі їх появи — аналіз і прийняття швидких заходів ліквідаційного характеру з найменшими втратами та негативними наслідками.
Москаленко Л.А., Хринюк О.С. [7]	Це комплексна система управління підприємством, що направлена на усунення можливих і наявних проблем в його діяльності шляхом розроблення і реалізації спеціальної програми з використанням всього потенціалу підприємства шляхом використання різноманітних принципів, форм та методів недопущення чи ліквідація кризових явищ

**Розроблено авторами.*

Систематизуючи дані табл. 1, можна стверджувати, що антикризове управління – це певний вид управління, який передбачає комплекс показників з визначення ймовірності настання кризової ситуації та методів її подолання чи попередження.

Якщо детальніше аналізувати антикризове управління у сільськогосподарських підприємствах, варто зазначити таке: К. Головач вважає, що «антикризове управління – комплекс управлінських заходів, які сприяють пом'якшенню виходу (з мінімальними витратами) підприємства з кризи, а також комплекс заходів із прогнозування, моніторингу та діагностики для забезпечення функціонування підприємства у період кризи» [3, с. 201].

Акцентуючи увагу на участі держави в антикризовому управлінні у сільському госпо-

дарстві, П. Войтович зазначає, що «для подолання кризових явищ держава об'єктивно зобов'язана забезпечити комплексну підготовку необхідних кадрів, розробити спеціальні програми, які міститимуть чіткий алгоритм дій, конкретні заходи щодо попередження, запобігання, послаблення дії, а також вихід із кризових ситуацій, розробити прогнози та відповідні моделі варіантів розвитку зовнішніх та внутрішніх, об'єктивних та суб'єктивних чинників, котрі матимуть вплив на соціально-економічні, політико-правові, морально-побутові умови функціонування суспільства» [2, с. 54].

Проте, незважаючи на вагомий внесок науковців у вивчення та вдосконалення процесів банкрутства та методів антикризового управління, сьогодні варто приділити увагу дослідженню особливостей антикризового управління у сфері сільського господарства.

Постановка завдання. Мета нашого дослідження полягала у визначенні особливостей антикризового управління у сільськогосподарських підприємствах, аналізі позицій неплатоспроможності вітчизняних підприємств у рейтингу відносно інших країн.

Виклад основного матеріалу. Антикризове управління у сільськогосподарських підприємствах – це вид управління, який передбачає комплекс показників із визначення ймовірності настання кризової ситуації та методів її подолання чи попередження. Основним його завданням є забезпечення ефективних функціональних результатів за допомогою правильної організації процесів виробництва та управління.

На нашу думку, для сільськогосподарських підприємств доцільним буде вживання попереджувальних заходів, які б не допустили кризового стану, що у свою чергу буде для підприємства менш ресурсозатратним.

Необхідність вивчення, вдосконалення та впровадження антикризового управління на підприємствах демонструє рейтинг Doing business 2018, розроблений Світовим банком, який показує, що за рівнем вирішення проблеми неплатоспроможності підприємств Україна посіла 149 місце серед 190 країн світу.

Кількість збиткових сільськогосподарських підприємств до загальної кількості підприємств у 2018 році становила 22,9 %, що на 0,6 % менше, ніж у 2017 році. Із застосуванням методів антикризового управління кількість збиткових підприємств зменшуватиметься.

Варто зазначити, що найкращою ситуація з вирішення питань неплатоспроможності підприємств є у Польщі. Динаміка за досліджуваний період (2016–2018 рр.) показує значне підвищення рейтингу з вирішення проблеми неплатоспроможності підприємств різних країн, що у свою чергу демонструє позитивні зміни, які відбуваються за рахунок правильно вибраної стратегії та методології антикризового управління.

Одним зі стабілізаційних механізмів запобігання фінансовій кризі в Польщі стала політика відсоткових ставок відповідно до «Плану європейського економічного відновлення» (European Economic Recovery Plan). Продовженням його був ухвалений Європейською радою документ «Сприяння економічному відновленню» (Driving Economic Recovery), у якому поставлено завдання добитися переходу до стадії економічного піднесення. Документ містить широкую програму реформування фінансового сектору; він уточнює та коригує методи, спрямовані на підтримку споживчого попиту, зростання інвестицій, збереження або створення нових робочих місць.

Для вдосконалення методів антикризового управління необхідно звернути увагу, як вважає П. Войтович, на поділ суб'єктів сільськогосподарського ринку на групи на основі підсистем числових порядків, що зумовлено як загальносвітовими тенденціями ведення сільського господарства, так і наявними своєрідними та специфічними умовами функціонування цього ринку в Україні [2, с. 56]. Для класифікації суб'єктів сільськогосподарського ринку використовуємо підхід І. Клімової (табл. 3) [4].

Ця класифікація допомагає розробити методи антикризового управління для кожної окремої групи, що значно підвищить ефективність функціонування сільськогосподарського ринку загалом.

Висновки. Для успішного подолання складних і глибоких кризових ситуацій необхідно насамперед удосконалити нормативно-правове регулювання банкрутства та відновлення платоспроможності підприємств з боку держави. З метою підвищення ефективності антикризового управління вважаємо за необхідне використовувати такі основні методи: моніторинг фінансового стану підприємства та порівняння його у динаміці, визначення проблем, що призвели до відхилення та складання стратегічного плану дій на перспективу. Використання цих методів сприятиме уникненню кризових ситуацій на підприємствах.

Таблиця 2

Порівняльний рейтинг позицій щодо вирішення проблеми неплатоспроможності підприємств (позиція)

Країна	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Грузія	101	106	57
Польща	33	27	22
Казахстан	46	37	39
Білорусь	95	69	68
Молдова	58	60	65
Україна	150	148	149

*Розроблено авторами за даними Doing Business 2016–2018 рр. [8].

Таблиця 3

Класифікація суб'єктів сільськогосподарського ринку

Ознака	Класифікаційна група
Суб'єкти виробництва сільськогосподарської продукції	<ul style="list-style-type: none"> ✓ індивідуальні господарства; ✓ фермерські господарства; ✓ господарські товариства аграрного сектору; ✓ сільськогосподарські виробничі кооперативи; ✓ державні сільськогосподарські підприємства.
Суб'єкти продажу сільськогосподарської продукції	<ul style="list-style-type: none"> ✓ суб'єкти біржового ринку: <ul style="list-style-type: none"> а) товарні біржі; б) аукціони; в) агроторгові домів; г) гуртові ярмарки; д) незалежні гуртові торговельні компанії; ж) спільні підприємства; ✓ суб'єкти позабіржового ринку: <ul style="list-style-type: none"> а) добровільні об'єднання; б) виставки; в) ярмарки аграрної продукції; г) магазини роздрібної торгівлі г) роздрібні продавці за напрямками спеціалізації та видами продукції.
Суб'єкти споживання продукції	<ul style="list-style-type: none"> ✓ переробні підприємства; ✓ заклади громадського харчування; ✓ населення.
Посередники продажу сільськогосподарської продукції	<ul style="list-style-type: none"> ✓ посередники біржового ринку; ✓ посередники позабіржового ринку.
Суб'єкти зберігання та переробки сільськогосподарської продукції	<ul style="list-style-type: none"> ✓ заготівельні підприємства; ✓ елеватори; ✓ база та склади зберігання продукції; ✓ переробні підприємства; ✓ підприємства харчової промисловості.

Перспективи подальших досліджень антикризового управління полягають у детальнішому вивченні впливу зовнішнього середовища на зміст і складові антикризового управління, вдосконаленні стратегічних пріоритетів окресленої системи у сільськогосподарських підприємствах, а також розробці процесів автоматизації та інформатизації з метою покращання антикризового управління.

Бібліографічний список

1. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 504 с.
2. Войтович П. Основні принципи державної антикризової політики та класифікація учасників ринку сільськогосподарської продукції у підсистемі числового порядку. *Аграрна економіка*. 2017. Т. 10, № (1-2). С. 52–56
3. Головач К. С. Особливості криз у сільськогосподарських підприємствах та антикризове управління. *Вісник ЖНАЕУ*. 2014. Т. 2, № 1–2 (43). с. 193–202.
4. Клімова І. О. Ринок сільськогосподарської продукції: особливості розвитку та проблемні питання формування інфраструктури. *Прикладна статистика: проблеми теорії та практики*, 2011. № 8. С. 138–147.
5. Коваленко О. В. Антикризове управління – запорука стабільності роботи підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 2, Т. 3. С. 65–68.
6. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством. Київ, 2005. 377 с.
7. Москаленко Л. А. Методи антикризового управління підприємством. *Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених*. 2011. Вип. 5. С. 114–118.
8. Рейтинг «Doing Business 2017 р. Україна» в рейтингу Світового банку легкості ведення бізнесу. URL: <http://edclub.com.ua/analitika/doing-business-2017-ukrayina-v-reytingu-svitovogo-banku-legkosti-vedennya-biznesu> (дата звернення: 17.11.2018).

Стаття надійшла 18.07.2019

СУЧАСНИЙ СТАН ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

О. Брух, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0003-1117-0454

Львівський національний аграрний університет

<https://doi.org/10.31734/economics2019.26.040>

Брух О. Сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності у Львівській області

Зовнішньоекономічна діяльність здійснюється в різних видах: експорт та імпорт товарів, послуг, капіталів, робочої сили, наукова та науково-виробнича кооперація, міжнародні фінансові, кредитні та розрахункові операції тощо. Саме в процесі зовнішньоекономічної діяльності вирішуються важливі економічні проблеми: забезпечення недостатніми ресурсами, новітнім обладнанням і технологіями. Вихід на зовнішні ринки спонукає виробників до підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції. Пріоритети розвитку міжнародного ринку впливають на зміни структури національних економік. Зовнішньоекономічна діяльність характеризується складним переплетінням і взаємообумовленістю різного роду відносин між господарюючими суб'єктами: правових, виробничих, організаційних, економічних та екологічних. До того ж ці відносини з часом під впливом політичних, економічних та інших чинників набувають нового змісту.

У сучасних умовах господарювання питання зовнішньоекономічної діяльності області за ринкової трансформації економіки є досить актуальними. Останніми роками ситуація ускладнилася у напрямі міжнародних зв'язків між багатьма країнами-партнерами, що склалися впродовж десятиліть, і спонукала українських товаровиробників до пошуку нових можливостей на світовому ринку. Для цього необхідна експортна стратегія країни, що спрямовуватиметься на посилення позицій українського виробника на світових ринках, яка дасть змогу об'єднати зусилля, мобілізувати ресурси та ефективно працювати над новими, кращими можливостями для українських експортерів з метою підвищення престижу України у світі.

Розглянуто та проаналізовано сучасний стан експорту та імпорту товарів, визначено географічну структуру зовнішньої торгівлі товарами Львівщини, основні тенденції й характерні риси. Крім того, показано динаміку прямих іноземних інвестицій у регіон та виокремлено проблемні питання й перспективи, пов'язані з інвестиційними надходженнями.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, зовнішня торгівля, експорт, імпорт, інвестиції, країни-партнери.

Brukh O. The current state of foreign economic activity in Lviv region

Foreign economical activity is realized in a different way, particularly export and import of commodities, services, capitals of working sources, scientific cooperation, international financial, credited and accounting operations, etc. The process of foreign economical activity secures solution of different important problems, such as supply of deficient resources, innovative equipment and technologies.

Priorities of the international market development influence transformation of the national economies. International foreign activity is characterized by complicated and different relationship between business entities: legal, industrial, organisational, economical and ecological. Moreover, the relationships have got new nature under the influence of political, economical and other factors.

Under current economic conditions, the issues of foreign economic activity of the region and market transformation of the economy are getting rather actual. Recently, the situation has become more complicated in terms of relations between different countries, being partners for decades. It forces Ukrainian commodity producers to search new opportunities at the global market. The country should develop an export strategy to consolidate the efforts, activate resources and work effectively for new and better opportunities for Ukrainian exporters, more effective foreign activity, and improvement of Ukraine's image in the world.

The article analyzes and investigates the current state of foreign economic activity of Lviv region and the accompanying problems. The work studies dynamics of export and import of goods. The research also defines geographical structure of foreign trade of Lviv region, the main tendencies and characteristics. In addition, the article presents the dynamics of direct foreign investment in the region, as well as identifies problem issues and perspectives, related with investments.

Key words: foreign economic activity, foreign trade, export, import, investments, partner countries.

Постановка проблеми. Сьогодні розвиток ринкових відносин відбувається в умовах посилення глобалізаційних процесів світового господарства й диверсифікації міжнародних ринків. У

цьому контексті Україна намагається завоювати відповідний конкурентоспроможний сегмент на світовій арені [1; 2]. Основним засобом для досягнення поставленої мети є вдосконалення

зовнішньоекономічного функціонування підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств – це сфера господарської діяльності, що тісно пов'язана із міжнародно-виробничою та науково-технічною кооперацією, експортом й імпортом продукції, а також появою підприємства на зовнішньому ринку. Результативна зовнішньоекономічна діяльність фірми сприяє зміцненню експортного потенціалу всієї країни, піднесенню конкурентоспроможності українських товарів на міжнародних ринках, формуванню структурованої системи експорту та імпорту, забезпеченню результативної інвестиційної політики на взаємовигідних умовах розвитку.

Проблемами розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіонів й України займалися такі науковці, як П. Гайдучий, С. Дем'яненко, А. Кандиба, А. Мокій, П. Саблук, С. Соколенко та ін. Незважаючи на великий обсяг досліджень, на теперішньому етапі розвитку еко-

номіки з'явилася велика кількість нових чинників впливу на зовнішньоекономічну діяльність, яка вимагає сучасного підходу до визначення питань й обґрунтування перспективних шляхів їх вирішення.

Постановка завдання. Завданням нашого дослідження було проаналізувати сучасний стан експорту та імпорту у Львівській області, визначити основні тенденції й характерні риси зовнішньої торгівлі товарами Львівщини.

Виклад основного матеріалу. Невід'ємною складовою економічного розвитку Львівської області є зовнішня торгівля товарами й послугами. Значна частина експорту Львівщини акумулюється в результатах виробництва певних сфер – машинобудування, хімічна, нафтохімічна й легка, харчова і деревообробна промисловості.

Протягом досліджуваного періоду експорт з року в рік збільшується в обсягах торгівлі. У 2017 році експорт становив 1585,2 млн дол. США, що на 21,5 % більше, ніж у 2014 році. У країни ЄС експорт збільшився на 29,6 % (див. табл.).

Таблиця

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами Львівської області у 2014–2017 рр., млн дол. США *

Зовнішня торгівля	Рік				Співвідношення 2017 р. до 2014 р., %
	2014	2015	2016	2017	
Експорт, всього	1305,1	1206,3	1275,6	1585,2	121,5
в країни ЄС	942,9	866,8	951,0	1222,3	129,6
Імпорт, всього	2472,0	1447,9	1699,4	2182,3	88,3
з країни ЄС	1624,3	991,2	1214,4	1545,6	95,2
Сальдо, всього	-1166,9	-241,6	-423,8	-597,1	x
з країнами ЄС	-681,4	-124,4	-263,4	-323,3	x

* Складено на основі джерел [3; 4].

Експорт товарів у держави Євросоюзу становив 77,1 % від усього експорту Львівщини. Основними партнерами в експорті товарів залишаються вже кілька років Польща та Німеччина, а також Чехія й Данія.

Щодо імпорту, то за 2014–2017 рр. цей показник зменшився на 11,7 % й становив у 2017 році 2182,7 млн дол. США. Тобто ми спостерігаємо у 2017 році від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі.

Отож, за зростання діапазонів експортно-імпортних операцій, імпорт у Львівській області останніми роками випереджає експорт, а різниця сягає 597 млн дол. США.

У 2017 році вагому роль у зовнішній торгівлі Львівської області відігравали країни Європи, співробітництво з якими ґрунтувалося на двосторонніх угодах. Збільшення зовнішньоторго-

вельного обороту регіону пов'язане з розширенням географії поставок і територіальною близькістю Львівщини до країн Європейського Союзу. Найбільшу частку в географії експорту становить Польща (27,7 %) й Німеччина (12,4 %). У географічній структурі імпорту переважають такі країни: Польща (26,2 %), Німеччина (17,5 %) та Китай (8,5 %) (рис. 1).

Львівщина має особливий природно-рекреаційний потенціал, крім того, високий ступінь наукових напрацювань, розвинуту мережу наукових і науково-дослідних закладів, висококваліфікованих спеціалістів, а передусім сприятливе геополітичне розташування щодо Європи й певну розвинену структуру міжнародних транспортних коридорів. Усе це закладає виняткові перспективи для запровадження сучасних інвестиційних заходів.

Рис. 1. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами Львівщини у 2017 році, % *

* Складено на основі джерела [4].

Рис. 2. Динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій у Львівську область за 2000–2017 рр., млн дол. США. *

* Складено на основі джерела [5].

Динаміку прямих іноземних інвестицій Львівщини показано на рис. 2. Іноземні інвестиції, які надійшли впродовж 2017 року в економіку регіону, становили 61,6 млн дол. США, що на 5,2 % більше, ніж у 2016 р. Із проведеного аналізу ми бачимо, що найбільше надходження іноземних інвестицій було у 2011 році – 146,5 млн дол. США. Починаючи з 2012 до 2015 року цей показник скорочувався і у 2015 році сягнув свого мінімального рівня – 27,5 млн дол. США. Причиною стало зниження попиту на український експорт, а також погіршення політичної ситуації й економічна невизначеність. Крім того, після 2013 року причиною падіння інвестиційної привабливості регіону, а також України загалом стала агресія Росії та поглиблена нею політична й економічна криза в цілій країні.

У 2017 році вкладення в економіку Львівщини здійснили інвестори з 32 країн світу. Най-

більша частка інвестицій надійшла від партнерів із Кіпру (26,7 млн дол.) й Німеччини (12,2 млн дол.), Нідерландів (3,8 млн дол.) та Данії (3,2 млн дол.), а також Польщі (3,1 млн дол.) і Австрії (2,6 млн дол.). Отож, невисоке використання експортного потенціалу Львівщини, від'ємне сальдо у зовнішній торгівлі, незначне та нерівномірне залучення інвестицій демонструють незначний рівень конкурентоспроможності окремих районів області.

Висновки. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності є об'єктивною необхідністю для забезпечення економічного зростання у Львівській області. Активізація зовнішньоекономічних взаємозв'язків підприємств Львівщини є визначним стратегічним завданням розвитку всієї економіки регіону. До вирішення цього питання мають долучитися органи регіональної влади, щоб

забезпечити сприятливі умови як для експортерів області, так і для захисту внутрішнього ринку.

Бібліографічний список

1. Божидарнік Т. В., Левчук В. Ю. Діагностика інноваційного потенціалу регіону. *Соціально-економічна мотивація інноваційного розвитку регіону: монографія* / за заг. ред. О. В. Прокопенко. Суми: СумДУ, 2012. С. 31–56.

2. Брояка А. А. Оцінка та шляхи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Наукові праці Полтавської державної аграрної*

академії. Серія: Економічні науки. Полтава, 2012. Вип. 5, т. 2. С. 46–51.

3. Созанський Л. Й. Оцінка експортно-імпорتنих операцій у промисловості Львівської області (за товарними групами). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/e20160601.pdf> (дата звернення: 22.04.2019).

4. URL: https://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/inf_2009.php?vid=1&code=10&show=1&show1=1 (дата звернення: 22.04.2019).

5. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/statbank_lviv/Database/06INVEST/databasetree_uk.asp (дата звернення: 22.04.2019).

Стаття надійшла 16.07.2019